

STRUČNA EKSKURZIJA U VELENJE

U subotu, 30. studenog 2013. stručnu ekskurziju u Velenje obavili su učenici 2., 3. i 4. razreda zanimanja rudarski i geološki tehničar.

Nekoliko podataka o Muzeju premogovništva (ugljenarstva) Slovenije:

- Muzej je osnovan 1957., otvoren 1966., a premješten u jamu 1998. godine,
- muzej se nalazi u starom dijelu rudnika, u jami Škale, na 157 m dubine (nakon požara koji je 2012 uništio stari muzej na 180 m), na koju se posjetitelji spuštaju 120 godina starim oknom s rudarskim dizalom,

- za posjetitelje je uređeno oko 3 km podzemnog puta, 9000 m² izložbene površine, s 36 scena rada u rudniku, 16 multimedijiskih predstava sa svjetlosnim i zvučnim efektima (a pri sceni eksplozije plina jama se stvarno trese), rudarskom malicom i 700 m vožnje jamskim vlakom,
- na površini je uređeno 600 m² izložbenog prostora o razvoju ugljenarstva u Sloveniji, 78 panoa, 350 fotografija, skica i dijagrama, rudarki stan iz razdoblja između 1920. i 1930. godine, s multimedijalnom pričom o kulturi slovenskih rudara,
- Na izlazu iz jame nalazi se suvenirnica u kojoj posjetitelje čekaju i fotografije snimljene u ugljenokopu,

- U neposrednoj blizini starog okna nalazi se turističko-rekreacijski centar „Jezero“ lijepo uređen na jednom od jezera koja i danas nastaju slijeganjem terena zbog rudarske aktivnosti u podzemlju,
- 2001. godine muzej je dobio posebnu nagradu struke kao jedan od najboljih tehničkih muzeja Europe.

Nekoliko podataka o rudniku lignita Velenje:

- sloj lignita u Velenju najdeblji je na svijetu – na dnu sinklinalnog oblika sloja doseže 150 metara. Zato je razvijena posebna „Velenjska otkopna metoda“ s visokomehaniziranim čelom radilišta širine do 220 metara,
- Ugljen je otkriven 1766., a prve tone otkopane su tek 1846. godine. Glavni sloj otkriven je 1876., 1885. izgrađen je „Stari jašek“, okno koje danas dočekuje posjetitelje muzeja,
- Do danas je otkopano više od 170.000.000 tona ugljena,
- Sva proizvodnja namijenjena je termoelektrani Šoštanj, koja sa svojih šest jedinica (sedma je u izgradnji) daje između 1/3 i 1/2 struje za cijelu Sloveniju, ovisno o uvjetima proizvodnje ostalih električnih centrala kroz godinu.

Na ulazu u jamu vodići su nas pripremili za silazak u metansku jamu. Zbog opasnosti od zapaljenja i eksplozije jamskih plinova nisu dopušteni aparati koji bi mogli dovesti do iskrenja, a osobito upotreba otvorenog plamena. Dobili smo rudarsku odjeću i zaštitne kacige, te „malicu“ (sok, kobasicu i pecivo) za pauzu između povijesnog i novijeg dijela muzeja.

Nakon spuštanja dizalom niz 120 godina staro okno stigli smo u skriveni lignitni svijet. Tu nas je „dočekao“ pjesnik Anton Aškerc, koji se pred sto godina na istom mjestu spuštao u dubinu i zapisao:

*Gobočje in globočje, dol v prepad...
Bojiš li vožnje se pod zemljo čudne,
Ko peljal bi v vodnjak se, bratec moj?
Kaj, če utrga se železna vrv?
In vse to pade z viška zdaj tja dol,
Globoko već sto metrov... Ni to šala!
Otročje misli in otročji strah!
Kaj ne, tovariš? Kdo se rad boji,
Pod zemljo ta ne hodi kruha iskat...*

Potom nas je poveo među rudare, koji su tu tonu za tonom trgali crno zlato i slali ga na površinu.

Upoznao nas je s teškim posлом u tamnoj i zagušljivoj jami s dvanaest metara visokim otkopima. Na radilištima starih otkopa vidjeli smo opasnosti od zarušavanja lignitnih ploča i prodora eksplozivnog metana. Čuli smo žalosni glas signalnog zvonca, koje je u siječnju i veljači 1893. obznanilo da je u dvije eksplozije metana život izgubilo najprije 11, a potom još 17 rudara. Ovu priču dočarava 18 scena i 15 lutaka rudara (uključujući i djecu koja su također radila pod zemljom) u tipičnim položajima na radu i pri odmoru. Prije prelaska u moderniji dio

rudnika okrijepili smo se rudarskom „malicom“ u blagovaonici koja je najdublja u Evropi.

U drugom dijelu prošli smo kroz mehanizirane jamske prostore iz posljednjih nekoliko desetljeća velenjskog ugljenokopa. Uvođenjem različitih jamskih podgrada, otkopnih i transportnih strojeva izgrađen je jedan od najsigurnijih i najopremljenijih ugljenokopa Europe. Na kraju smo se povezli i jamskim vlakom do okna kojim nas je staro rudarsko dizalo vratilo na površinu.

U „beloj“ i „črnoj“ garderobi na površini razgledali smo zbirku razvoja slovenskog ugljenarstva i tipičan rudarski stan s početka prošlog stoljeća.

U "Hiši mineralov" koju je u okviru Muzeja Velenje javnosti predstavio zaljubljenik u minerale Jože Rihtar, divili smo se mnoštvu lijepih uzoraka minerala, stijena i fosila iz Slovenije i cijelog svijeta, među kojima ima i onih iz naših krajeva.

Sretno!

Ivica Inkret, dipl. inž. geologije